

คอลัมน์ “แจ่งสี่เปี้ย” ฉบับวันที่ 26 ธันวาคม 2566

การท่องเที่ยวไทยยังแข่งขันได้จริงหรือ ?

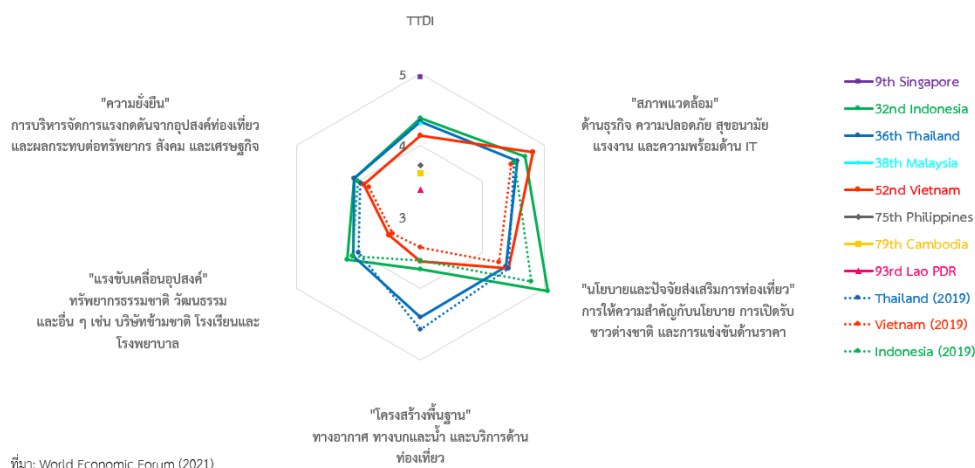
วรัญญา มหาวนากุล
จิรัฐ เจนพิงพร
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาคท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเครื่องยนต์หลักของเศรษฐกิจไทยในช่วงก่อนโควิด สะท้อนจากรายได้โดยตรงจากนักท่องเที่ยวที่คิดเป็นประมาณ 18% ของ GDP และยังไม่นับ GDP โดยอ้อมจากการบริโภคของแรงงานเกี่ยวเนื่องกับภาคท่องเที่ยวกว่า 8 ล้านคน ทุกภาคส่วนจึงหวังว่าการฟื้นตัวของภาคท่องเที่ยวจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ภายหลังไทยเปิดให้มีการเดินทางระหว่างประเทศตามปกติมาแล้วเกือบปีครึ่ง แต่จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติล่าสุดยังกลับมาได้เพียงแค่ 78% จึงเกิดคำถามว่า แม้ในช่วงก่อนโควิด ไทยเคยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอันดับที่ 13 ของโลก ที่ 3 ของเอเชีย เป็นรองแค่จีนและฮ่องกง และเป็นอันดับที่ 1 ของอาเซียน แต่หลังโควิด ไทยยังแข่งขันในด้านการท่องเที่ยวได้ดีเหมือนเดิมหรือไม่? ท่ามกลางสถานการณ์ที่หลายประเทศต่างก็เร่งพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยว โดยหวังให้ภาคท่องเที่ยวช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจเช่นเดียวกับไทย

บทความนี้จะวิเคราะห์โจทย์ดังกล่าวด้วยข้อมูลดัชนี Travel & Tourism Development (TTDI) ที่จัดทำโดย World Economic Forum ตั้งแต่ปี 2007 โดย TTDI เป็นมาตรวัดความสามารถในการแข่งขันของภาคท่องเที่ยว ซึ่งการสำรวจล่าสุดในปี 2021 ครอบคลุม 117 ประเทศ และเครื่องชี้ย่อย 112 ตัว ในหมวดหมู่ต่าง ๆ ของภาคท่องเที่ยว ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน นโยบายและปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ความยั่งยืน และแรงขับเคลื่อนอุปสงค์ เช่น วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาดัชนีดังกล่าว ความสามารถของภาคท่องเที่ยวไทยปรับดีขึ้นเล็กน้อย 0.2% เทียบกับก่อนโควิด จากพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านอุปสงค์ และความยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจและสังคมที่ยืดหยุ่น อย่างไรก็ตาม หากเทียบกับคู่แข่งในอาเซียนแล้ว กล่าวได้ว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยกำลังอยู่ในทิศทางแยกลง เพราะเวียดนามและอินโดนีเซียพัฒนาภาคท่องเที่ยวขึ้นมาได้อย่างก้าวกระโดด โดยมีดัชนี TTDI เพิ่มขึ้น 4.7% และ 3.4% ตามลำดับ ทำให้เวียดนามมีดัชนี TTDI เติบโตที่สุดในโลก ขณะที่อินโดนีเซียมีอันดับเลื่อนขึ้นมากที่สุดในโลก และแซงหน้าไทยขึ้นมาเป็นอันดับ 2 ของอาเซียนแล้ว นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังเป็นผู้นำที่ไทยไม่เคยตามทัน โดยขีดความสามารถอยู่ใน 10 อันดับแรกของโลก ห่างจากประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนพอสมควร จากมิติความสามารถด้านนโยบายส่งเสริมภาคท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในโลก กอปรกับมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีเยี่ยม โดยเฉพาะสนามบินชางงี ซึ่ง Skytrax จัดอันดับให้เป็นสนามบินที่ดีที่สุดในโลกในปี 2023

ดัชนี Travel & Tourism Development (TTDI)

สำหรับเวียดนามและอินโดนีเซีย พัฒนาการด้านขีดความสามารถที่โดดเด่นคือนโยบายและปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการแข่งขันด้านราคา รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยส่งเสริมหรือดึงดูดด้านราคาจาก ภาชีสนามบิน ราคาโรงแรม ค่าครองชีพ และราคาน้ำมัน พบว่าดัชนีการแข่งขันด้านราคาของอินโดนีเซียและเวียดนามปรับดีขึ้นจากก่อนโควิดราว 10% ทำให้ทั้งอินโดนีเซียและเวียดนามอยู่ใน 20 อันดับแรกของโลก เช่นเดียวกับมาเลเซีย ขณะที่ไทยอยู่อันดับ 39 ของโลก และเป็นอันดับรองสุดท้ายของกลุ่มอาเซียนในการแข่งขันด้านราคา โดยการท่องเที่ยวในไทยถูกกว่าสิงคโปร์แค่เพียงประเทศเดียว

นอกจากนี้ ความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของเวียดนามและอินโดนีเซียยังพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนจากดัชนีด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบกและทางน้ำที่ขยายตัวสูงมาก โดยเวียดนามได้พัฒนาการขนส่งทางรางที่มีอยู่เดิม 7 สาย รวมถึงวางแผนขยายอีก 9 สาย ภายในปี 2030 รวมถึงวางแผนขยายสนามบินเพิ่มขึ้นจาก 22 แห่ง เป็น 29 แห่ง ภายในปี 2050 โดยได้เริ่มก่อสร้างสนามบินนานาชาติ Long Thanh และขยายสนามบิน Tan Son Nhat เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับอินโดนีเซียที่พัฒนาการขนส่งทางรางโดยเฉพาะรถไฟความเร็วสูงหรือกึ่งความเร็วสูงร่วมกับจีนและญี่ปุ่น เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่หลายจังหวัดเข้าด้วยกัน รวมถึงวางแผนสร้างสนามบินเพิ่มขึ้นอีก 21 แห่ง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางทั้งในและระหว่างประเทศ สำหรับไทย แม้ว่าอันดับโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมจะปรับดีขึ้นจากที่ 31 เป็นที่ 28 ของโลก โดยดัชนีด้านโครงสร้างพื้นฐานทางอากาศอยู่อันดับ 13 ของโลก แต่ค่าดัชนีกลับปรับลดลงถึง 8.8% เทียบกับก่อนโควิด สะท้อนว่านอกจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ การดูแลโครงสร้างพื้นฐานเดิมเพื่อรักษาขีดความสามารถที่มีอยู่ก็สำคัญไม่แพ้กัน

ความปลอดภัยและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอีก 2 ประเด็นที่ไทยยังพัฒนาได้อีกมาก เนื่องจากค่าดัชนีทั้ง 2 ด้านนี้ของไทยอยู่ในอันดับต่ำอย่างต่อเนื่อง ดัชนีด้านความปลอดภัยของไทยล่าสุดปรับแย่ลงจากที่ 88 เป็นที่ 92 จาก 117 ประเทศ โดยอันดับแย่ที่สุดในอาเซียน ยกเว้นฟิลิปปินส์ สอดคล้องกับผลสำรวจล่าสุดของ Dragon Trail ซึ่งพบว่าคนจีนกังวลการเดินทางมาเที่ยวไทยเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวจาก 28% ในปี 2022 เป็น 51% ในปี 2023 และมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวจีนมาไทยฟื้นตัวได้ช้า ส่วนอันดับความยั่งยืนด้าน

สิ่งแวดล้อมของไทยล่าสุดอยู่ที่ 98 สะท้อนว่าภาคท่องเที่ยวของไทยที่ผ่านมาใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเสื่อมโทรม และเป็นต้นทุนที่ไทยยังไม่ได้จ่ายเพื่อรักษาให้ภาคท่องเที่ยวไทยอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

โดยสรุป ชีตความสามารถภาคท่องเที่ยวของไทยปรับดีขึ้นบ้าง แต่การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของประเทศคู่แข่ง โดยเฉพาะช่องว่างความสามารถในการแข่งขันที่แคบลงในด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งของไทยกับคู่แข่ง กอปรกับได้เปรียบในด้านราคา ขณะที่ไทยยังมีจุดอ่อนด้านความปลอดภัย และการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน สุดท้าย หากภาคท่องเที่ยวไทยยังต้องการรักษาความสามารถในการแข่งขัน โจทย์สำคัญลำดับต้น ๆ ที่ทุกภาคส่วนต้องทำร่วมกัน ได้แก่ (1) เร่งแก้ปัญหาความปลอดภัยในการท่องเที่ยวไทย (2) บำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานเดิมอย่างดี รวมถึงยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและครบครัน (3) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับหลัก ESG เพื่อให้ธรรมชาติที่งดงามยังคงอยู่ และสร้างขีดความสามารถให้ภาคท่องเที่ยวของไทยยังแข่งขันได้ในอนาคต

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด
**